

Boo Miljö- och Naturvänner

**Dalkarlsvägen 17A
132 47 Saltsjö-Boo**

Medlem i Boo Miljö- och Naturvänner blir du genom att sätta in årsavgiften på **plusgiro 98 98 83-4** eller **bankgiro 825-2371**.

Enskilt medlemskap	100 kronor
Familjemedlemskap	150 kronor

Familjemedlemskap gäller för två vuxna som vill bli medlemmar och som är skrivna på samma adress. Ange bägges namn vid inbetalningen.

Barn och ungdomar under 18 år följer gratis med vuxen med enskilt medlemskap eller familjemedlemskap på våra aktiviteter.

Vi är tacksamma om ni väljer att ta emot aktivitetsprogrammet via e-post. Meddela i så fall er e-postadress till **boom@boonatur.se**

Styrelsen behöver dig som är intresserad av att arbeta med natur- och miljöfrågor. Hör av dig till oss, så berättar vi mera!

Upplysningar om föreningens verksamhet ges av ordförande Kerstin Lundén 070-47 00 160 eller av vice ordförande Ulla Brunö 070-54 66 672 eller genom att gå in på vår hemsida **www.boonatur.se**

På hemsidan kan ni bland annat se rapporter från våra tidigare aktiviteter och läsa föreningens remissvar och skrivelser i aktuella ärenden. Boo Miljö- och Naturvänner är en opolitisk förening, som sedan starten 1982 arbetar lokalt med natur- och miljöfrågor i Boo.

ÅRETS TEMA 2020 - VILDA BLOMMOR

Årets tema har rubriken *Vilda blommor*, *vilda* i betydelsen att de främst växer i naturen i motsats till de odlade och *blommor* för att de blommor och sätter frön. Vilda blommor är vilda örter och vi kunde valt den rubriken, men örter förknippas idag mer med kryddväxter och örtmedicin och vi vill lyfta fram örter i vid betydelse.

Örter kännetecknas av mjuka ovanjordiska växtdelar, som vissnar ner under hösten till skillnad från vedartade växter som kvarstår. Vitsippor, midsommarblomster, älggräs, kattfot, näckrosor, violer och kvickrot är exempel på örter. I vårt program undantar vi dock stråväxter och vattenväxter. Systematiskt tillhör örterna kärlväxterna, de örtartade blomväxterna och de gömfröiga växterna, som har frön inneslutna i en frökapsel eller frukt till skillnad mot de nakenfröiga. De kan vara ettåriga, tvååriga eller fleråriga.

Vi hittar vilda örter snart sagt överallt i naturen i skogsmarker, på hållmarker, i sjöar och vattendrag, vid stränder, på myrar, i kärr, betesmarker och ängsmarker, men också vid vägkanter, på ruderatmarker och invandrade i stadsmiljöer. Arterna är många, hur många beror på definitionen. Den senaste upplagan av *Bo Mossberg, Lennart Stenberg: Nordens flora. 2018*, tar upp över 3300 arter i Norden kända kärlväxter varav de flesta är örter. Kärlväxterna omfattar barrväxter, blomväxter, gräs, halvgräs, ormbunkar med flera.

De vilda örterna ingick förr i jordbrukets självhushållning. Många vilda örter är ätliga. Andra örter är giftiga, en del mycket giftiga såsom odört. Andra vilda örter är medicinalväxter, som innehåller ämnen verksamma vid olika åkommor och sjukdomar, förr använda av folkmedicinens ”kloka gummor” omgivna av magi och tro. Innan syntetiska färger kunde framställas användes vilda örter till växtfärgning av garn och tyg. Namn som vittnar om det är färgkulla, *Anthemis tinctoria* (av *tinctus*, färgad på latin) och färgmåra, *Asperula tinctoria*. En del örter är spånadväxter. Av nässlans långa fibrer vävdes nättelduk. Malört lades i klädkistorna för att hindra mal, doftande örter plockades till kyrkbuketten och sju sorters blommor lades under huvudkudden på midsommarnatten.

De vilda örterna står för en stor del av den biologiska mångfalden genom sin stora artrikedom och utbredning, många är knutna till det gamla jordbrukslandskapets ängsmarker och betesmarker. Den artrikaste och arttätaste växtmiljön är den slagna ängsmarken, som rätt skött kan ha upp till 50 olika arter av kärlväxter på en kvadratmeters yta. Ängshöet gav förr ett näringsrikt vinterfoder till djuren och det var genom upprätthållandet av hävden att slå och bortföra höet, som ängsmarken hölls öppen, ljus och mager och gynnade örternas utveckling.

Ängsmarksarealen i Sverige var som störst på 1860-talet, cirka 2 000 000 hektar, innan nya jordbruksmetoder infördes, som successivt minskade betydelsen av ängarna som fodergivare. I början på 1990-talet fanns endast 200 000 hektar kvar. Därmed har livsmiljöer radikalt minskat för många vilda örter och alla de insekter som bin, humlor och dagfjärilar som är beroende av örterna liksom fågelarter som gynnas av rik tillgång på insekter och trivs i intilliggande bryn. Många arter knutna till ängsmark är idag rödlistade. Med en ökad medvetenhet och mål formulerade kring biologisk mångfald så bevaras och restaureras en del ängsmarker idag samtidigt som väggenar och kraftledningsgator är nya potentiella ytor för hög biologisk mångfald. I Boo arbetar vi för att skydda och utveckla ängsmarkerna samt nyansera parkskötseln.

Landskapet, växternas livsmiljö, genomgår kontinuerligt förändringar. Nu uppmärksammas främmande arter som kommer hit genom en utökad handel med andra länder och som genom klimatförändringar kan etablera sig här. En del är invasiva och riskerar att konkurrera ut våra inhemska arter. Naturvårdsverket uppmanar till rapportering och Nacka kommun vill att vi rapporterar in det vi ser av jätteloka, *Heracleum mantegazzianum*, parkslide, *Fallopia japonica*, och vi tycker också parksallat, *Cicerbita (Lactuca) macrophylla*, ska rapporteras.

Svenska Botaniska Föreningen, SBF, arrangerar ”*De vilda blommornas dag*”, söndagen den 14 juni med blomstervandringar i hela Sverige.

VI SES BLAND DE VILDA BLOMMORNA!

Boo Miljö- och Naturvänner
www.boonatur.se

Vårprogram 2020

Söndag
2 februari
11.40-14.00

STRÖMSTAREN I KUMMELNÄS

Strömstaren söker föda i öppet vatten och i Boo ses strömstaren säkrast i Kvarnsjöbäcken och Sågsjöbäcken i Kummelnäs. Som traditionen bjuder hoppas vi på ett återseende av vinterbadaren, som niger och knixar på iskanterna. Kanske får vi också se och höra Sveriges näst minsta fågel gärdsmygen och flera av våra vanligaste vinterfåglar på vår vandring. **Ann Lidbrink, Boo Miljö- och Naturvänner**, guidar. Ta med kikare och matsäck.

Samling vid busshållplatsen *Kvarnsjön* på Hasseluddsvägen. Buss 417 från Orminge C kl 11.32.
Upplysningar: Bengt-Olov Rydow 070-517 83 95, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Tisdag
18 februari
19.00-20.30

OM VÅRA BLOMMANDE ÖRTER

Gunnar Björndahl, Botaniska sällskapet i Stockholm, ger oss en introduktion till årets botaniska tema. Vad vet vi om hur de gömfröiga växterna utvecklats och hur de etablerade sig här för flera tusen år sedan och blev rariteter och folkära vanliga blommande vilda örter. Hur definierar vi en art? **Jan Andersson, Botaniska sällskapet i Stockholm**, ger information om hur vi kan bli Floraväktare.

Plats: Kommunalvägen 2 bv, Boo-salen i f d Boo Kommunhus. Busshållplats *Telegramvägen*.
Upplysningar: Kerstin Lundén 070-47 00 160, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Tisdag
24 mars
19.00-21.30

ÄNGEN ÄR VIKTIG FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Helena Klangemo, naturguide och biogeovetare, Naturskyddsföreningen i Stockholms län, berättar om ängarna i kulturlandskapet, hur slåtterängarna kom att bli Sveriges arttätaste och artrikaste markslag, tillsammans med naturbetesmarkerna. Ängsmarkerna har sedan 1800-talets slut minskat drastiskt och många växt- och djurarter är hotade. Förr var ”ängen åkerns moder”, ängens hö gav vinterfoder för boskapen, som i sin tur gav gödsel för åkern och bättre skördar. Idag behöver vi ängsmarkerna för dess artrikedom. Men hur är läget för ängen och hur sköter man den för att bevara den biologiska mångfalden?
Föredraget är ett samarr. med Naturskyddsföreningen i Nacka.

Efter föredraget hålls årsmöte, till vilket detta är en kallelse. Vi bjuder på frukt, te/kaffe.

Plats: Kommunalvägen 2 bv, Boo-salen i f d Boo Kommunhus. Busshållplats *Telegramvägen*.
Upplysningar: Kerstin Lundén 070-47 00 160, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Lördag
25 april
11.00-13.00

SÅ FRÖN OCH BYGG INSEKTSHOLKAR I TOLLARE!

Kom till Tollare torg och bygg insektsholkar! Vi visar hur man enkelt kan bygga olika modeller av ”insektshotell” och barnen får också så frön till blommande växter. Ta gärna med en eller fler krukor att så i, jord och annat material tillhandahåller vi.
Familjeaktivitet för barn och föräldrar tillsammans med **Ingela Johansson, förskollärare och utomhuspedagog**.

Plats: Vi står och bygger vid Tollare torg, i Tollare. Buss 414/442 till hållplats *Tollare* eller *Johannes Petri skola* och promenad cirka 5 min.

Upplysningar: Ingela Johansson 070-28 18 071, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Lördag
9 maj
7.00-11.00

FÅGELMORGON I VELAMSUNDS NATURRESERVAT

Vi börjar vår vandring i gårdsområdet och följer vattenmiljöerna från Insjön upp till Velamsundsviken längs Natura 2000-området och rör oss sedan över gårderna fram till Rudsjön, där vi stannar till och intar vår matsäck. Vi följer upp vilka fågelarter som lockats till sjön efter restaureringen. **Håkan Steen**, tidningen **Lands naturreporter**, guidar. Stövlar/kängor. Ta med kikare och matsäck.

Samling och avslut vid parkeringen i Velamsunds gårdsområde. Buss 422 till hållplats *Kihls gård* och promenad cirka 20 min. För samåkning kontakta Ulla.

Upplysningar: Håkan Steen 070-239 55 82, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Onsdag
3 juni
18.00-21.30

VAD VÄXER I ÄNGSMARKERNA I LÄNNERSTA?

Vi börjar med att titta på florán i det planerade kulturreseptatet Baggensstaket, där den invasiva arten parksallat etablerat sig. Vandringen fortsätter till de fuktigare strandpartierna vid Lindängen och går vidare via ekbacken och slätterängen vid Ångbåtsvägen fram till Midsommarängen vid Lännersta gård. Vi talar om hur faktorer som skötsel, ljus och markfuktighet kan påverka artrikedomen. **Helena Klangemo**, **naturguide och biogeovetare**, **Naturskyddsföreningen i Stockholms län**, guidar. Ta med matsäck, och om du har lupp och kikare. Samarr. med Naturskyddsföreningen i Nacka och i samarbete med Studiefremjandet.

Samling vid parkeringen till Gammeluddshemmet, Gammeluddsvägen 51. Buss 414 från Slussen alternativt Orminge Centrum till busshållplats Ångbåtsvägen, promenad cirka 10 min.

Upplysningar: Kerstin Lundén 070-47 00 160, Ulla Brunö 070-54 66 672.

Söndag
5 juli
10.00-13.00

SLÅTTER OCH HÄSSJNING PÅ GÄRDESUDDEN

Traditionsenligt bedriver vi slåtter på den nedre öppna ängsmarken i naturreservatet. Den övre tidigare igenväxta marken har röjts av kommunen för att återställas och ge en större sammanhängande ängsyta. Slåttern begränsar gräsfloran och gynnar en mångfald av örter och insekter. Vi bygger en krake eller hässja och höet läggs att torka för att senare krakas eller hässjas. Om vi hinner inventerar vi ängsfloran och ser till fågelholkarna som satts upp runt om i naturreservatet. Många arbetsvilliga miljövännen behövs. Tag med arbetshandskar, räfsa, lie, om du har, och matsäck.

Samarr. med Boo hembygdsförening.

Samling vid Gärdesudden eller busshållplats *Kummelnäs vändplan*. Buss 444 eller 471 från Slussen med byte till buss 421 i Orminge Centrum.

Upplysningar: Per Kvarnfors 08-747 82 71, Bengt-Olov Rydow 070-517 83 95.

☒ **Alla angivna sluttider i programmet är cirkatider.**

April-juni

VAD HETER VÄXTEN? - STUDIECIRKEL I ARTBESTÄMNING

Naturen blir så mycket rikare när vi känner igen och vet namnen på de växter vi möter och så mycket roligare, om vi kan ta reda på vilka de är.

Vi ses vid tre tillfällen; ett första inomhus i slutet av april, då vi tittar på olika floror, går igenom hur växternas systematik är uppbyggd, hur olika växtdelar benämns och används vid artbestämningen, sedan två gånger ute i fält i maj/juni då vi artbestämmer växter efter nycklar i floror. Studiecirkeln vänder sig till dig som vill fräscha upp gamla kunskaper och till dig som vill lära dig artbestämning från grunden. **Kerstin Lundén**, **Boo Miljö- och Naturvännen**, är cirkelledare. Mer information får du vid anmälan.

Minst 3 deltagare krävs för att cirkeln ska kunna genomföras.

Max 12 deltagare. Medlemskap i någon av föreningarna krävs, annars ingen avgift.

Anmälan senast 20 mars.

Upplysningar och anmälan: Kerstin Lundén 070-47 00 160, Ulla Brunö 070-54 66 672.

I samarbete med Naturskyddsföreningen i Nacka och Studiefremjandet.